

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczeni-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve: Egy évre 10 ft. - kr. Négyed évre 3 ft. 50 kr. Fél évre 5 - - - - - Négyes szám - - - - -

Hird. Ötvenhatsz példány. Nagyobb terjedelmű, mint a többi hirdetésnek, első sorát is leggyakrabban...

Védjük érdekeinket. Felsőbánya, decz. 31.

Szatmármegye északi részéből, a magyar imádság s nemzetiség határától írom e sorokat, s nekünk idegen nemzetiségű s vallású elemek közé ékelt magyaroknak helyzetét, a politikai események felől nézetül, gondolkozási módját szándéksom röviden érinteni.

Mióta Oroszország a szerb háború siralmas befejezéséből kifolyólag Törökország belligyeibe avatkozván az ellenrablóhadjáratot intézett: aggódva néztük a kormány politikáját a keleti kérdésben, s aggódva tekintünk a panslavizmus hullámzását, mint a mely bennünket magyarokat, s első sorban minket Magyarhon e végpontján levőket fog először is hullámsírba temetni.

Tiszta Kálmánnak nagy a malheurje! Azt már tudjuk, hogy Verhovay barátunk felmentő ítélete az ország minden részében nagy tetszéssel fogadtatott. Most meg Londonban történt oly esemény, mely a részti ember s a kormányt igen jellemzi. Négytíz év tartatott ott is s verekedés is történt. S a rendőrség egyesek kibégítéséért nem sürgette a „lázdók” elfogatását a mint Tisza uram eszeleksi. Az angol conservatív kormányja sokkal szabadabb, mint a magyar, mely a galádul honlokára tűzött „szabadelvé” czimvel esalja a világot.

Üti Tiszát sajtó pártja is. A négytíz éves tartásának korlátozásáról szóló rendelet ellen nemcsak az ellenzék, hanem a kormány párt részéről is fog interpelláció intézteni Tiszához, minthogy a szabadelvé párt nagy része nem ért azzal egyet.

A „Debreczen” örömnépe.

Az új év örömet hozott Debreczen iradalmi egyeire, örömet a közönségre. Jól esett mindenkinek az, hogy városunkban létezik egy lap, mely megindulása óta történelmi mindig egy és ugyanazon elvekért, a függetlenségért küzdött s bár sok társa változta meg pillangó módjára életét, a „Debreczen” há maradt azon elvekhez hű, a legnagyobb magyar, a baraccioni remete alkotott, s mit megindulásakor zászlójára tűzött.

Tíz év! Nem hosszú idő ugyan a végtelenségben, de egy politikai független lap életében igen sok. Témérdek küzdelem, kárhözvétel s Isten tudja, mi volt jutalma a hű harcosoknak, kik a legerősebb fegyverrel, a meggyőződés fegyverével harcolának e lap körül!

Örömnépe volt ez azért is, mert a régi munkatársak közül egyedül a jelenlegi szerkesztő Szatmári Károly maradt meg állandóan, kinek iradalmi működésével a lap története elváhatatlanul egybe forra van.

Üdvözlő táviratok a „Debreczen”-hez. Szatmári Károlynak. Budapest, jan. 1. Erőt, kitartást a küzdelemhez. Az „Egyetértés” szerkesztőjének. Budapest, jan. 1. Bolond Istók nem kukkann Debreczenbe, míg Tisza jár bele. Debreczen élihetetlen. Éljen a „Debreczen” Don Pedró.

Debreczen, 1877. decz. 31. Igen tisztelt szerkesztőség! Nagyon sajnálom, hogy egészségem gyengesége miatt a „Debreczen” jubileumán jelen nem lehetek.

Az ezred zászlója.

Humoriztikus elbeszélés a katona életből. (Folytatás.)

Klárka felindulásában hozzá még a féltékenység szenvedélyétől is elragadtatni látszott. Szót szó váltott fel, míg végre a kis szobalány azt látta szemére társnőjének, hogy az ebéd és vacsora idején kívül a konyhában nincs semmi dolga. Agnes nyugodtan ült a kályha tetején, de övédelmezése közben néha nagyokat lökött kezével egy csupor fűdén, ezzel akarva szavainak hangsúlyt és nyomatékot szerezni.

Talán estig foly a mindenféle mellékárnyakra átesapni kezdő vitaközlés, ha most hirtelen léptek s sarkantyú pengés nem tereli másra figyelmét. — Az ezredes ur! — sikolt fel susogó hangon a szobalány. Közelgő lépteit hallatszóttak a folyosó kongó téglá kövezetén. Agnes hirtelen lemaszott a kályha tetejéről; mert tudta, hogy ez neki keményen meg van tiltva. Tagadhatatlanul pompás csücsül-nél való félt; de az is áll, hogy azon tárgyat, mely a legürb gyomrok számára sült és főz, mely a legürb felhasználni nagy illedelmesség. De ki tilthatja meg a szarvas-marháknak, hogy orra előtt függő szénből ne egyék? Ki fogja megtiltani egy szakácsnőnak, hogy különösen

a keleti kérdés mikénti megoldásakor a magyar nemzet ügyeit intéző államférfiak saját nemzetük életérdekeivel homlokegyenest ellenkező politikát követtek s idegen olárok előtt hajtak meg térdeiket. Ilyenfórmán gondolkozunk mi itt e végponton a jelen körülmények között s ha talán — mit adna az ég — a vesélyt sokkal nagyobbban, s a jövőt másoknál sokkal sötétebb szímben látjuk mint az avatottak: legyen ez hazánkat s nemzeti létünket, fenállásunkat mindentől féltő szeretetünk élő s világos tanujele s bizonyosságtétele.

De im ez igénytelen sorokban küldöm öszinte tiszteletem s részvétem kifejezését s mind magának a „Debreczen” szerkesztőségének, mind városunk egész iradalmi körének sok boldog új esztendő kívánok!

Öszinte tisztelettel Révész Imre.

— A „Debreczen” szerkesztőjének. — Debreczen, jan. 1. Tisztelt barátom! A „Debreczen” örömnépe sajnalatomra, egészségügyi állapotom miatt részt nem vehetek. Fogadd ez örömnépe alkalmából mind a lap, mind magad részére legmelegebb baráti üdvözlömet. Isten éltessen mindketőtököt sokáig, hogy elismerésül ne csak ezüst, hanem — aranyotlat is nyerhess.

Vadon Sándor, a „Polgártárs” főmunkatársa.

A „Debreczen” tízéves örömnépe.

Ne bántsd a fátolt édes nemzetem, Mely jellemed koporsóját fedi; Ne sírj a multért, melyet „Debreczen” Mindig sirat, mert mindig fáj neki! Ne szólj azokhoz, kik tíz év alatt Elvet eserlőket, vagy tagadtak is; Fénylő a csillár s benne sok darab Hívány üveg. — törekény és hamis.

Tekints előre, egység szent neve Hangozza át ajkad fohászait, Egy Scaevola karjának tűz-szeme Nem álnodni, de tenni megtanít, A mérleg telve, benne ősjogod, Még sines elég suly annak fenekén, Be-annusz kardja nagy, ha reá dobod, Csirába kél az alvóhi remény.

Tekints előre, hogy multad miatt Az árulás ne kérjen gyáva bért; Buzdul a forrás... árád és kihat S áramlata leszípi a babért. A „Debreczen” lap örökzöldje volt, Mely díszitette halvány homlokod, Hogy a szabad önzert íszke holt, Szén nem leve, te nemzet csak lopod.

Mifőn ezüst volt minden jó beszéd, — S látszott, hogy a büles hallgatás — arany A „Debreczen” tíz év alatt esztét Előhoz — és tén miként ma van! A közönk mindig korvára volt, Kérlette minden orvok talpra kelt, Ellőtte sok magasság meghajolt... Botond Byzanténát morszol értelepelt.

A honfai reménye — új vetés, Ezer maggal fizetni kész vala, A Debreczen lap túlt, már kevés S üdit az Ellenér sugallata. Az emberek még nem mindenhatók, Titáni harcban mert elvérzenek, Eszak sívár telken az ott lakók Leheletlen a jég is megremege.

Sziberia! te óriási szirt Hol annyi honfi szíve megtörik, Ne lass sebet, ne tégy te arra írt: Havadba mélyed érzetünk övig Hideg va y, mint egy óriás menet, Hol pusztá desivágy minden lámpion; Barátokzunk most, s éljünk meg veled Mert így ohajja egy király, s a hon...

A honnak éle nem esorbula ki, Alcibiád megadja önmagát, Alcibiád volt mindig, most a ki Kénytelenem betölti pamlagát. A „Debreczen” mindig hivata ült, S egy nemzetért letartá vén nyakát, Keble fagyott most, majdan főherült, A hatalom lejátsza önmagát.

Szerencse rád te nép reménye Szerencse rád te büszke érc alap!

ám itt ne maradjon az a katona, csak épen meg enivalóját elköltötte. És aztán jól vigyázzatok a gyermekekre. Honka és a nevelőnk velünk jönnek. Kőben nem soká fogunk távol lenni. Agnes és Klári úgy tettek mintha ezt szentül hinnék s nem tudták, hogy ó nagyságát ma egy társas kirándulásban vesznek részt s a mulatságnak szokás szerint csak a késő este fog véget vetni.

Az ezredes karját ajánlva nejeknek azzal a kocsis felé tartott. Honka s a nevelőnő utának. A konyhai szennyest meg érezte, hogy urainak respektus parancsoló kövességében van, nagy némasággal hunyászkodott meg, midőn azonban a megindult kocsis rohamra tudatá velük, hogy most már ők az urak a háznál, bezzeg volt mindjárt öröm és vihogás, mint az egerek közt, ha távol van a macska.

Agnes a szakácsné nem volt fukar az özsona feltalálásában. A jó nagy darab kenyér mellé egy olyan fonat füstös kolbászt esatolt, a mellyel az egész ezredes család háromszor is jól lakott volna. A bort se mérte száikén. Meszelyes füve nem lévén egy nagy teli palackot állított Bálint elébe, melynek láttára szíve csuknyu repeszt örömben.

Mi-latt a boldog kövített édeseden falatozott a két felér eseléd sugárzó szemekkel nézte a jójizen esáncosogót s a helyül közel

az üvegéből is jókat kortyított. Klárikát azonban bántotta a tudat, hogy ő vendégük asztalához még mivel sem járult hozzá s minél megelégedettebbnek látta Bálintot annál inkább nélt féltékenységese e fölött. Gondolkozott tehát, tette a fejét, hogy hát ő ugyan mi jóval kedveskedhetnék a derék katonának, egyezserekes kitalálta. Hirtelen fölugrott ki a ment s pár pillanat múlva egy szivarral tért vissza, melyet gyöngéd vendég baráti szeretetének pregnansabb kifejezésül, még nem is kezéből hanem kis tálcán nyújtotta át az örömtől (s bortól) elpirult ragyogó arcu háknak.

Aha! — fogja gondolni a nyájás olvasó — lopott szivar, az ezredes ur almarionmábol elcsusszant jószág! Oh beh pinasz népség! — De már ebben a tekintetben Klárka ártatlanosságának védeimere állunk; mert a ki elég tisztánlátó volna gyankodni is a leányka igaz lelkében, ám szegyelet magát. Honnan tesz hát a szobalány szivarokra szert? — A jogezim történelmi alapja a következő. Van Klárikának egy fivere, derék jóvaltaló szabólegény, ki őt néha megszokta látogatni. Ennek a számarra tartogat a figyelemes nővér szivarokat és pedig finon havanának, hogy bátyjának látogatója perczet ezzel is minél kellemesebbé tegye.

Takaros Bálintnak noha inkább pipázni, (talán bagyozni) volt szokása, nem adhatta volna

A régi údv bár nincs elérve. Hozod te azt Cilióder! vas kalap!! Ha annyi kincsért vinná „Debreczen”, A mennyit és jogunkban veszte el: A gyász harangzó, előzőbb nem leszén Mint ezen szózat: nemzetem, kikelj!

Elj „Debreczen”, az ifju nemzedék Járjon nyomodban „most avagy soha.” Ha Jósúé, ha Káleb el nem ég, Még a pusztaság sem lesz mostoha. Csak lögy derület órák szirtfalán, Midőn lokád az óriás elem; Elj „Debreczen” az új évek során S miénk a jobb lét és a győzelem!

Visszapillantás

A „DEBRECZEN” történetére. Uraim! Polgártársak! Mai ünnepejünk tárgya a „Debreczen”. Merész és nagy iradalmi vállalat volt ez abban az időben. Politikai lap 1849 óta nem volt Debreczenben. A politikai élet pezsgésnek indulván, Debreczen városa, mondhanai egyhangulag azon pártot foglalt állást, mely hazánk önállóságát s függetlenségét irta zászlójára. A nyilvános élet azonban még oly közönlönyvel nem bírt, a mely a napi események figyelemmel kísérése mellett hirdesse azon irányeszméket, melyek életet ugyan minden polgár lelkében, de nyílt hangra nem találtak.

Az alkotmányos élet által teremtett politikai érdeklődés szülte a „Debreczen”-t. S Oláh Károly marad az elvitzáhadan érdem, hogy felfogja a kor eszméjét, oly közönyt alapított a „Debreczen” létesítése által, mely a közértelemnek hű tükré volt.

1869. június 30-án jelent meg a „Debreczen” mutatványzása. Közlekedéssel fogadta ezt Debreczen város művelt és értelmes közönsége.

Első munkatársai voltak: Szabó Antal, „Debreczeni Ellenő” jelenlegi szerkesztője és Hamar László. A szerkesztőség elcintén a „Bikában” szállásolt. Később tette át a Vesey-lázhöz lakását, s ez maradt állandó helyisége. Történelmi igazságot írok csupán, menten minden érdekűl.

A lapnak éltető lelke Oláh Károly volt. Munkatársai hatalmasan segíték. Szabó Antal az újdonságok rovatában érte el munkásságának tetőpontját. A mit ezenkívül a lap körül teljesített, az legnagyobb részben fordítás volt — nemétől, és Szabó Antal kiünönn tudta felhasználni itt is hírlapírói képességét. Hamar László, a másik munkatárs, a szolidaritás, erényesség és emberiség példányképe, az iradalm, művészet s a tereza rosátát vezette. Mindkét munkatárs a lehető legnagyobb lelkesedéssel és buzgalommal forgott az ügy körül.

A „Debreczen” jelenlegi szerkesztője Szatmári Károly, ki akkor még a helybeli ref. főiskola növendéke volt, a „Debreczen” csak 20-ik számában közölhető első cikléket. Az óta állandó híve.

A lap munkatársai közt kimagaslott Borostyáni Nándor, a „Vasárnapi Újság” főmunkatársa s a „Közvélemény” felelős szerkesztője. Ő volt az első, a ki mint szerkesztő, Stollennek hatalmával megvédte a közönséget, és innen méltán hívatott meg az akkori mér ellenzékiszellemű „Hon”-hoz is munkatársul.

Kiváló dísméretű érdemel még a szellemi téren Sárváry Elek, városunk szülötte, néhai Sárváry Jakab fia, a ki méltán számítható azon méltelen díszek közt, a kik szíves kiirtással működtek e lap körül, a nélkül, hogy neveikről tudomás lett volna a közönségnek. Figyelemre méltó kezek hordták össze a „Debreczen”-ben szellemi kincseket; emlékezetem szerint, Tisza Kálmán ide adta választóhoz tartott beszédeit, Molnár György, Nagy György országgyűlési képviselőik ide dolgoztak. Komlóssy Imre, Udvarhelyi Károly, Kállay István, Sárváry Jakab, Szűcs István, Tóthölgyi

Titusz, Kémeri Károly, Hergloca Antal, Némethy Lajos, Jóó István, Kovács Lajos, Somogyi Pál, gr. Bethlen Mikó Róza, Nagy Pál, Komlóssy Arthur, Pápai Pál, Kühnel Ignác, Bezzner Frigyes, Fűredi Lajos s többen örömmel dolgoztak e lapba.

Simonyi Ernő, Mocsáry Lajos, Helfy Ignác, Ugron Gábor, Verhovay Gyula, Verhovay Ernő, Mende Bódog, Szemere Miklós, Hlyés Bálint, Zombori Gedő, Biki Károly, Surányi Gyula régi és máig hű emberei. A mit legkövetkezőben kell felemlítenem, ez az, hogy a „Debreczen”-t Kossuth Lajos is tisztelte: már meg legmagasabb becsü kiíratával.

Felszoktak emlegetni társadalmi körünkben, hogy a „Debreczen”-ben mindig fiatal vér pezsgett. Még az idők viharai által megtört ember tollalából is erőteljesebb kifejezések jöttek, ha a „Debreczen”-ben látott az napilapot. De ez nem egyes egyének érdeme, hanem azon körülménynek róható fel, hogy a „Debreczen” élén mindig oly egyének álltak, a kiknek mind alólól, mind felőlől függetlenség; volt nemcsak jelszavuk, hanem jellemvonásuk is.

Itt látom helyén, hogy a legmelyebb kegyeletis tisztelettel emlékezem meg azokról, kik eddig a lap szellemi vezérékét ragyogtat. Oláh Károly s Tisza Dániel oly nevek a „Debreczen” történetéből, hogy rólók e napon megfelekedni a legutóbbi halálanság volna.

Ismeri őket mindenki, köztük életek köztünk működtek. Epen azért halás kegyelettel áldjuk emlékeiket. Örömmel kell jeleznem, hogy Magyarországon nem ismerék oly lapot, mely köré az öszinte lelkesedés, az őzmetlen touzalom s önfelelőző munkásság minden anyagi érdek nélkül oly kitűnő s anyai munkatársat gyűjtött volna, mint ez a „Debreczen”-nek sikerült. Anyira, hogy még azon fővárosi és vidéki nevezetességek is, kik a „Debreczen”-nek politikai hitvallását nem osztották jeles társadalmi cikkekkel nem egyszer szerencsésítették a „Debreczen”-t.

Méltó elismeréssel kell ez alkalommal megemlékeznem a „Debreczen” jelenlegi két belmunkatársáról Grünwald Józsefről és Kovács Gusztávról. Tisztelt barátaim nemcsak lelkesedéssel eszengnek ügyükön, s a lap által nyert legnagyobb elégedésért.

A lap anyagi küzdőimét ezuttal nem érintem. Miért szólnék keservet oda, a hol vigadni kell? Örvendjünk, hogy a magyarok Istene megsegített, örüljünk, hogy a közönségnek közművelődésnek ily régi közeg megérhető 10-ik évü örömnépe.

Addig éljen a „Debreczen”, míg őzmetlen lazaifni lelkesedéssel a közönk, a hazának él!

Handlos János vendéglőjének nagy termében díszes közönség gyűlt össze, szép hőlké, t-kiutélyes polgárakban azon legnagyobb részéből, kik mint nemes eszmék a szép tettek diadalra jutásában, vezérlést szerepelték. Öröm ragyogott minden arczon, s a büszkeség dagasztá kebelük, hogy részt vehetnek egy ily ünnepején, mely nemében legelső volt városunkban.

A terem főhelyén emelvényen ott volt lerakva 10 évi gyűmölése a szerkesztőség fardozásának. A „Debreczen”-nek 10 éven át megjelent példányait a szerkesztőség tagjai környezték. Nagy János, mint az ünnepejű rendező bizottság elnöke keréssel 6 óra után széken üngöndöl, az ünnepejű magasztos szépsége által áthatott szavakkal megnyitotta nyilvánítást az ünnepejű, esztelenül ennek jogosságát, s fontosságát. Utána e sorok írója Tóth Ödön olvasta fel a „Debreczen” történetét, keletkezéséről fogva a megjelentet felolvasást e lap mai száma közli.

Utána Ungváry Gyula egy emelkedett hangu, sarat a gyöngéd kínálási módban már oly gyakorlott, musolygó arcu szobozeczusnak.

Rágyújtott hű s kellemes illatu füst-felget ezreite feje köré az ezred legholdokatonájának érezte magát. Agnes bár nem nagyon szivelté konyhájában a dohány (s különösen a Klári adta szivaroknak) füstjét, de ezuttal túrtotette magát — a kövített kedvéért.

De im lassan nyílik a konyha ajtaja. Kik állítanak be azon? Az ezredes három nagyményű magzatja: egy leány ha s két fiúcska. Megpillantva az ideget, bámulva állottak meg az ajtó sarka felől; majd bátorságot vettek s közeledének. Kérdezték hogy: hogy hírvák? mikor lesz majd csillaga? Elbeszéltek neki, hogy a papa majd elnére meg ezeken a tanyára ment fárt, hogy a bakra ült a kocsis mellé (gyermekekre nézve persze ropant fontosságú dolgok); eleinte „maga”, — kis idő múlva „már perge” tituláltak; kezdetben csak kabáta sárga gombjait fogdosták, — végül már a terején lovagoltak s a nyakára masztak; a buszját rángatták, eskláncdöntözték; úgy, hogy a jámbor kövített meg a eselédet nevetőkben nem tudtak hova lenni. A konyhában általános derűltség uralkodott.

(Folyt. köv.)

